

2023-09-28
LI2023/03247**Landsbygds- och infrastrukturdepartementet**Boverket
Box 534
371 23 Karlskrona

Uppdrag att se över regelverket för ändring av detaljplaner och olagliga planbestämmelser

Regeringens beslut

Regeringen ger Boverket i uppdrag att beskriva och utvärdera regelverket för ändring av detaljplaner.

Utvärderingen ska utgå från de erfarenheter som finns hos kommuner och länsstyrelser av att tillämpa regelverket för ändring av detaljplaner. Boverket ska redovisa hur regelverket påverkar förutsättningarna för kommuner att digitalisera äldre detaljplaner samt analysera förutsättningarna för att genom ett ändringsförfarande ändra användningen i detaljplan, till exempel från kontor till bostäder. Boverket ska vidare redovisa en analys av förutsättningarna i övrigt för ett effektivt, ändamålsenligt och rättssäkert ändringsförfarande.

Regeringen ger vidare Boverket i uppdrag att göra en översyn av gällande rätt och rättstillämpning i fråga om olagliga planbestämmelser.

Vid genomförandet av uppdraget ska Boverket utgå från de problembeskrivningar som myndigheten har identifierat och formulerat i tidigare rapporter, framför allt relevanta delar av rapporten Uppdrag om fler lösningar som främjar en enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen (2010:900) i en digital miljö (Rapport 2023:3) vad gäller att beskriva och utvärdera regelverket för ändring av detaljplan.

Inom ramarna för uppdraget får Boverket, om myndigheten finner det nödvändigt, även lämna författningsförslag.

Boverket ska löpande informera Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) om hur arbetet med uppdraget fortskrider.

Boverket ska senast den 1 april 2024 lämna en skriftlig redovisning av uppdraget Regeringskansliet (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet).

För uppdraget får Boverket under 2023 använda högst 500 000 kronor som ska redovisas mot det inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik för budgetåret 2023 uppförda anslaget 1:1 Bostadspolitisk utveckling, anslagsposten 1 Bostadspol. utv. - del till KamK. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 15 november 2023.

Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas till Kammarkollegiet senast den 1 mars 2024. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Skälen för regeringens beslut

Ungefär en fjärdedel av planbesluten i Sverige gäller ändring av en detaljplan. En ändring av en detaljplan kan användas för att anpassa planen till nya förhållanden och hålla den aktuell utan att genomföra hela den lämplighetsbedömning som görs vid upprättandet av en ny plan. En ändring ska rymmas inom syftet för den ursprungliga detaljplanen. Processen för att genomföra en ändring av en detaljplan är som utgångspunkt densamma som för att upprätta en ny plan. Gäller ändringen enbart förlängning av genomförandetiden eller borttagande av fastighetsindelningsbestämmelser kan i vissa fall ett förenklat förfarande tillämpas. I vissa fall kan ändring av detaljplan även vara ett sätt att möjliggöra omvandling av lokaler till bostäder, även om ändrad markanvändning normalt inte ryms inom ändringsverktyget, då det ofta strider mot planens ursprungliga syfte.

Från och med den 1 januari 2022 ska kommunerna utforma detaljplaner så att uppgifterna i dem kan tillgängliggöras och behandlas digitalt, 2 kap. 5 a § plan- och byggförordningen (2011:338).

I rapporten Uppdrag om fler lösningar som främjar en enhetlig tillämpning av plan- och bygglagen (2010:900) i en digital miljö (Rapport 2023:3) framför

Boverket att regelverket för ändring av detaljplan behöver ses över. Boverket påtalar bland annat att reglerna som gäller vid ändring av detaljplan inte är anpassade för digital hantering och att många kommuner upplever problem när ändringar ska göras i äldre detaljplaner som bara finns i analog form. Enligt Boverket behövs ändringar och förtydliganden i regelverket för att det ska gå att göra rätt och samtidigt få ut nyttorna med digitaliseringen.

I Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) rapport Ett år med digitala detaljplaner – Kommunala erfarenheter av nytt regelverk för detaljplanering (2023) redovisas att knappt hälften av landets kommuner (43 procent) anser att ändring av detaljplan är svårt att hantera i och med de nya reglerna om digitalisering av planhandlingar.

Boverket har även framhållit att myndigheten varje år får förhållandevis många frågor gällande ändring av detaljplan. Utöver frågor om hur kraven på digital information aktualiseras vid ändring av detaljplan gäller frågorna exempelvis hur ändringar ska göras i praktiken och för vilken typ av ändringar som kan göras.

Regeringen anser att det närmare behöver analyseras vilka eventuella tillämpningssvårigheter som finns i regelverket för ändring av detaljplan för att regeringen fullt ut ska kunna bedöma behovet av nya åtgärder på området.

Det har vidare uppmärksammats att detaljplaner ibland innehåller olagliga planbestämmelser – alltså bestämmelser som inte har stöd i nuvarande eller äldre lagstiftning. Samtidigt har det i mark- och miljödomstolarna utvecklats en praxis med innebörden att även olagliga planbestämmelser i huvudsak får rättsverkan vid lovprövning. Bygglovsutredningen har i sitt betänkande Ett nytt regelverk för bygglov, del 2 (SOU 2021:47), ansett att frågan bör ses över, då det finns flera skäl som både talar för och emot att sådana planbestämmelser kan få rättsverkan vid den efterföljande lovprövning.

På regeringens vägnar

Andreas Carlson

Ludvig Lundgren

Kopia till

Finansdepartementet/ BA och K

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet/BB, RUL och ADM

Kulturdepartementet/KKM

Kammarkollegiet

Sveriges Kommuner och Regioner